

УДК 146.378

Яковенко Юлія Леонідівна

кандидат історичних наук,

доцент кафедри історії України та правових дисциплін

Донбаський інститут техніки та менеджменту

ПВНЗ Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая

Яковенко Юлия Леонидовна

кандидат исторических наук,

доцент кафедры истории Украины и правовых дисциплин

Донбасский институт техники и менеджмента

ЧВУЗ Международный научно-технический университет имени академика Юрия Бугая

Yakovenko Yuliia

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the

Department of the Ukrainian History and Legal Disciplines

Donbass Institute of Engineering and Management of the

RHEE International Scientific and Technical University named after Academician Yuri Bugai

Хорошайло Олена Станіславівна

кандидат педагогічних наук, завідувача кафедрою лінгвістики

Донбаський інститут техніки та менеджменту

ПВНЗ Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая

Хорошайло Елена Станиславовна

кандидат педагогических наук, заведующая кафедрой лингвистики

Донбасский институт техники и менеджмента

ЧВУЗ Международный научно-технический университет имени академика Юрия Бугая

Khoroshailo Olena

Candidate of Pedagogical Sciences, the Head of the Linguistics Department

Donbass Institute of Engineering and Management of the

RHEE International Scientific and Technical University named after Academician Yuri Bugai

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ E-LEARNING У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ E-LEARNING В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

EXPERIENCE IN THE USE OF E-LEARNING TECHNOLOGIES IN THE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

Анотація. Стаття присвячена проблемі використання сучасних технологій в умовах ВНЗ. Розкрито переваги та недоліки такого методу. Відображено досвід використання E-learning при викладанні дисциплін гуманітарного циклу та іноземної мови студентам ВНЗ. Виявлено доцільність впровадження таких технологій у навчальний процес.

Ключові слова: E-learning, m-learning, інформація, інформаційні та комунікаційні технології, навчання, освіта.

Аннотация. Статья посвящена проблеме использования современных технологий в условиях ВУЗА. Раскрыты преимущества и недостатки такого метода. Отражен опыт использования E-learning при преподавании дисциплин гуманитарного цикла и иностранного языка студентам ВУЗОВ. Выявлена целесообразность внедрения таких технологий в учебный процесс.

Ключевые слова: E-learning, m-learning, информация, информационные и коммуникационные технологии, обучение, образование.

Summary. *The article is devoted to the use of modern technologies in the context of the university. The advantages and disadvantages of such methods are revealed. It describes the experience of using E-learning in teaching students humanitarian subjects and foreign languages. The expediency of introducing such technologies in the educational process is proved.*

Key words: *E-learning, m-learning, information, information and communication technologies, training, education.*

Постановка проблеми. Реалії XXI століття висувають нові вимоги до успішної людини. Серед них, окрім комунікабельності, активності, відповідальності, креативності, є інформаційна грамотність — уміння працювати з інформацією (знаходження, обробка, аналіз, використання, створення нової, обмін). Поняття інформаційної грамотності передбачає:

- людську потребу в отриманні інформації;
- уміння визначати джерела інформації, стратегію її пошуку та отримання, аналізувати інформацію, фіксувати результати такого аналізу, на його основі приймати рішення, оцінювати достовірність, точність, достатність інформації, створювати інформаційні моделі об'єктів і процесів, а також нові джерела інформації;
- наявність власного банку знань, необхідних для певного виду діяльності [1, с. 26–27].

Тому підвищення інформаційної грамотності є актуальним завданням сучасної системи освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема впровадження сучасних інформаційних і комунікаційних технологій в освітній процес розглядається в роботах І. Цідило, І. Ковалинської, М. Кадемії, О. Мамон, Н. Балик, Н. Химай та ін. Аналізуються сутність основних понять, види електронного навчання, його ефективність, можливості запровадження у навчальний процес на базі ВНЗ, технікумів, шкіл. Але дослідження проблеми використання сучасних технологій при викладанні дисциплін гуманітарного циклу та іноземної мови потрібно продовжити.

Метою статті є дослідження проблеми використання сучасних технологій при викладанні дисциплін гуманітарного циклу та іноземної мови у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Модернізація системи вищої освіти передбачає забезпечення умов для мобільності студентів і викладачів, для доступу до інформації, для обробки великого об'єму інформації [2]. А це, в свою чергу, висуває на перший план активну самостійну роботу студентів/учнів та інноваційну діяльність викладача/вчителя [3, с. 125]. Інтернет, електронні засоби зв'язку стають інструментом організації навчання, управління освітою. Використовувати їх можна по-різному. Студент/учень може у будь-який час працювати з інформацією самостійно за допомогою персонального комп'ютера, смартфона, телевізора. Він може отримувати консультації і поради викладача/вчителя, обговорювати навчальну проблему на форумі або у соціальних мережах, отримувати електронні навчальні матеріали [2]. Для цього студент/учень має

опанувати технології самооцінки та самоврядування [4, с. 303]. Викладач, який є частиною системи електронного навчання, має постійно вдосконалювати свою інформаційну культуру, оволодівати сучасними інформаційними та інноваційними педагогічними технологіями, створювати сучасний електронний контент як комплекс навчальних матеріалів у електронному вигляді [2].

Розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій у XXI столітті дає поштовх для корінних змін у сфері освіти, поширення e-learning [1, с. 26].

E-learning — це навчання, яке підтримується і стимулюється за допомогою використання інформаційних і комунікаційних технологій. До особливостей e-learning відносяться доступність такої освіти, надійність, відсутність прив'язки до місця або часу, створення електронного середовища для спілкування студентів/учнів, викладачів/вчителів [1, с. 26].

Електронне навчання може бути синхронним та асинхронним. При асинхронному навчанні користувачі починають і завершують навчальний курс тоді, коли їм це зручно. Елементами цього виду навчання є дошка повідомлень, дискусійні групи та самостійне проходження курсів. Синхронне навчання передбачає створення онлайн-груп, коли користувачі віддалені один від одного. Відповідно до розкладу вони мають бути присутніми на заняттях та завершити курс у визначений час. Елементами синхронного електронного навчання є дошка оголошень, віртуальні аудиторії, плановий онлайн-іспит [5, с. 80].

Серед компонентів e-learning фахівці відзначають інституційний, управлінський, технологічний, педагогічний, етичний, контрольний і т.д. [6, с. 12].

У електронному навчанні виділяють три моделі:

- модель, орієнтована на викладача (досить розповсюджена, її метою є передавання знань викладачем/вчителем, запам'ятовування даних учнями/студентами, а особливістю — контроль над поданням навчального матеріалу);
- модель, орієнтована на студента (окрім запам'ятовування, студент/учень повинен інтерпретувати знання і самостійно контролювати хід свого навчання);
- модель із застосуванням навчальних груп (передбачає створення середовища, в якому нові знання поширюються як результат колективної роботи студентів/учнів у навчальних групах [6, с. 12].

Близьким до поняття e-learning є поняття «дистанційна освіта». Воно означає процес навчання за умови розділення вчителя і учня, викладача і студента. Дистанційна освіта виходить за межі

національної освіти, оскільки сучасні інформаційно-комп'ютерні технології дозволяють проходити онлайн-курси різними мовами, що були підготовлені іноземними навчальними закладами або комерційними компаніями. Ефективність дистанційної освіти залежить в першу чергу від активності та вмотивованості студента/учня [1, с. 27]. Рисами дистанційної освіти є гнучкість, актуальність, модульність, інтерактивність, якісний контроль знань, залучення максимальної кількості учасників [1, с. 28]. Серед форм контролю виділяють проміжковий та підсумковий. Складною проблемою при оцінюванні залишається ідентифікація користувача. До засобів дистанційного навчання відносяться навчальні книги, навчально-методичні посібники, бази даних, електронні бібліотеки, тренажери, комп'ютерні навчальні системи, лабораторні дистанційні практики [7]. Є у дистанційних курсів і певні недоліки: обмеженість курсів, великі витрати часу на їх створення, неможливість модифікації [4, с. 305].

Кропіткою працею стає для розробників створення навчального контенту. Він може включати текст, ілюстрації, відео, комп'ютерну анімацію, музичний або голосовий супровід. Тому для досягнення мети електронної освіти слід раціонально поєднати різноманітні матеріали у єдину систему, враховуючи при цьому і психолого-педагогічні особливості студентів/учнів [8, с. 94]. Серед вимог до навчального контенту можна відзначити визначення оптимального об'єму, рівня складності та певної логіки подання інформації, «негласну» постійну присутність викладача, необхідність візуалізації інформації та урізноманітнення варіантів подання цієї інформації [8, с. 95]. Формування навчального контенту повинно починатись з визначення переліку компетентностей, які набувають студенти при вивченні навчальної дисципліни. Наступними кроками є формулювання цілей навчання, підбір практичних завдань, теоретичної частини, визначення форм їх подання [8, с. 97].

У сучасних вищих навчальних закладах запроваджується змішане навчання, яке включає мережеве традиційне навчання з онлайн-навчанням. Модифікаціями змішаного навчання є:

1. Орієнтована модель, яка має фіксований розклад занять і роботу у вільному онлайн-режимі. Підвидами цієї моделі вважаються:

- стаціонарно-орієнтована (передбачає можливість повернення до попереднього курсу для його повторення);
- лабораторно-орієнтована (передбачає навчання в Інтернеті та проведення залікової роботи у комп'ютерній лабораторії під наглядом викладачів).

2. Гнучка модель, яка базується на розміщенні навчальних матеріалів в Інтернеті і роботі викладача з малими групами студентів, надання ним консультацій).

3. Самозмішувана модель, яка дає можливість студентам вивчити додаткові дисципліни в онлайн-режимі самостійно.

4. Віртуально збагачена модель, яка базується на більш широкому розміщенні навчальних матеріалів на онлайн-платформах, віддаленій роботі студентів, спілкуванні з викладачем через Інтернет [5, с. 82–83].

В Донбаському інституті техніки та менеджменту Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая студенти та викладачі залучаються до e-learning. Так, студентам першого курсу рекомендується при вивченні історії України проходити курс «Новітня історія України: від початку Другої світової війни до сучасності» Івана Патриляка на платформі «Prometheus» [<https://prometheus.org.ua/courses/>]. Цікавим та корисним є курс Ярослава Грицака «Вибрані питання європейської історії». А студентам третього курсу спеціальності «Менеджмент» та «Економіка» при вивченні ділової англійської мови рекомендується пройти курс «Бізнес англійська» на тій же освітній платформі. Платформа «Prometheus» буде корисною і для абітурієнтів, оскільки є можливість підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання.

Частиною e-learning є система m-learning. Вона ще більш гнучка і доступна. M-learning передбачає отримання знань за допомогою мобільних пристроїв. Навчання стає персоналізованим, відкриває можливість для самостійного планування і реалізації плану навчальної діяльності. Створено велику кількість спеціальних програм для мобільних пристроїв, за допомогою яких можна навчатись або підвищувати кваліфікацію, проходити тестування, читати електронні видання, слухати аудіо-лекції, дивитись навчальні відео-матеріали [3, с. 128]. Так, при вивченні історичних подій, підготовці до зовнішнього незалежного оцінювання користувачі можуть використовувати мобільні додатки при тренуванні основних дат, запам'ятовуванні історичних персонажів, культурних пам'яток. Також студенти та учні можуть працювати з історичними картами, порівнювати їх. Можливість багаторазового повторення, залучення різних видів пам'яті гарантують їм якісну підготовку. А для вивчення іноземної мови студенти можуть використовувати безліч безкоштовних мобільних додатків. Дуже гарні результати дає додаток «Fun Easy Learn», перевагою якого є можливість обрати рівень своїх знань та поділення лексики на блоки тем. Студенти мають можливість перевірити засвоєння матеріалу шляхом виконання різних за напрямом вправ.

Спираючись на власний досвід використання e-learning ми можемо виділити переваги та недоліки електронного навчання для студентів та викладачів при викладанні та вивченні іноземної мови і гуманітарних дисциплін.

Переваги:

- студенти можуть навчатися де завгодно, якщо вони мають сучасний гаджет або комп'ютер з доступом до інтернету;
- вони можуть працювати у власному темпі; використовувати різні стилі навчання через різні види діяльності;
- підвищення педагогічної майстерності в результаті використання інноваційних дидактичних технологій, і, як наслідок, підвищення викладацького рейтингу;
- E-learning та m-learning дозволяють поєднувати студенту навчання з роботою.

Недоліки:

- відсутність особистісної взаємодії з викладачем;
- великі витрати часу на розробку курсу;
- складність внесення оперативних змін, у разі якщо навчання вже розпочалося;
- необхідність формування додаткової мотивації у студентів при навчанні, що проводиться з ви-

користанням технологій e-Learning, порівняно з іншими формами навчання [9].

Висновки. Таким чином, ефективно використання сучасних технологій змінює обличчя освіти і створює більше можливостей для отримання якісної вищої освіти. Педагоги повинні навчитися інтегрувати технології в своїх аудиторіях, щоб студенти стали більш зацікавленими в процесі навчання. Використання технологій в освіті знищує освітні кордони.

Але ми переконані, що технології не повинні замінювати викладача. Їх основне призначення — надати можливість студентам вчитися краще, за рахунок збільшення їхньої участі в освітній діяльності, отримати доступ до відкритих освітніх ресурсів. Все ж таки головну роль в навчанні належить людям. А Інтернет ми розглядаємо як педагогічний інструмент для самостійного дослідження або роботи в команді.

Література

1. Цідило І. E-learning: понятійно-категоріальний аналіз / І. Цідило // Молодь і ринок. — № 12 (83). — 2011. — С. 25–29.
2. Ковалинська І. Використання електронного навчального простору / І. Ковалинська // Освіта регіону. — № 4. — 2012. — Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/931>
3. Кадемія М. Ю. Використання інформаційних технологій навчання / М. Ю. Кадемія // Теорія і практика управління соціальними системами. — № 3. — 2013. — С. 125–132.
4. Мамон О. Тенденції розвитку електронної освіти та ефективності упровадження e-learning у традиційну освіту / О. Мамон // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. — № 2 (13). — 2014. — С. 302–307.
5. Вовк О. Б. Системи електронного навчання — нові форми сучасної освіти / О. Б. Вовк // Математичні машини і системи. — 2015. — № 3. — С. 79–86.
6. Балик Н. Р. Моделі впровадження електронного навчання у педагогічному університеті / Н. Р. Балик, Г. П. Шмигер // Комп'ютер у школі та сім'ї. — № 2. — 2016. — С. 10–14.
7. Химай Н. І. Інтерактивність і співробітництво в процесі e-learning / Н. І. Химай // Науково-практична конференція «Нові освітні технології». — Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1108>
8. Березенська С. М. Засоби E-learning в організації роботи з теоретичним контентом з технічним дисциплін / С. М. Березенська // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. — № 2. — 2016. — С. 93–101.
9. Sangrà A. Building an Inclusive Definition of E-Learning: An Approach to the Conceptual Framework / A. Sangrà, D. Vlachopoulos, N. Cabrera // The International Review of Research in Open and Distributed Learning. — 2012. — № 2. — P. 148–149.